25 чел. (50,0 %), «Высокий/низкий тонус» — 22 чел. (44,0 %) и «Удовлетворенность/неудовлетворенность жизнью» — 20 чел. (40,0 %). Это значит, что у большинства будущих экономистов преобладают оптимистичное отношение к жизненной ситуации, у них также есть готовность к преодолению препятствий на пути достижения целей, вера в реализацию своих возможностей, субъективное ощущение внутренней собранности сил, повышенная работоспособность и оценка себя как успешной личности. Реже в анализируемой выборке встречаются студенты-экономисты с высокими показателями по шкалам «Бодрость/уныние» — 13 чел. (26,0 %) и «Спокойствие/тревога» — 10 чел. (20,0 %). Это указывает на наличие среди будущих экономистов, испытуемых с выраженной действенной позицией в профессиональной деятельности, положительным эмоциональным фоном и уверенностью в себе. Практически отсутствуют студенты с выраженностью шкалы «Устойчивость эмоционального тона» — 4 чел. (8,0 %).

Ф.У. Міхайлік, *асістэнт*
mikhailik.f@gmail.com
БДЭУ (Мінск)

http://edoc.bseu.by/

ТРАКТОЎКА САЦЫЯЛЬНАГА КАПІТАЛУ Ў ЭКАНАМІЧНАЙ ТЭОРЫІ І ПАЛІТАЛОГІІ: ПАРАЎНАЛЬНЫ АНАЛІЗ

У сацыяльна-гуманітарных ведах значная ўвага надаецца вывучэнню праблематыкі сацыяльнага капіталу, асабліва ў аспекце яго фарміравання, захавання і развіцця ў грамадстве. Пры гэтым асаблівую цікавасць уяўляе спецыфіка тэарэтычнай канцэптуалізацыі сацыяльнага капіталу.

Паліталагічны ракурс даследавання сацыяльнага капіталу характарызуецца тым, што дадзены фенамен пераважна разглядаецца ў кантэксце інстытуцыйнага даверу да асноўных структурных кампанентаў палітычнай сістэмы альбо як фактар палітычнай мадэрнізацыі або дэмакратычнага транзіту. У першым выпадку сацыяльны капітал разглядаецца ва ўзаемасувязі з культурай грамадства, якая вызначае перспектывы яго палітычнага і эканамічнага развіцця, магчымасці выкаранення сітуацыі сацыяльнай і эканамічнай адсталасці, дасягненні каштоўнасных і нарматыўнага кансенсусу. У другім выпадку ўвага надаецца таму, як сацыяльны капітал садзейнічае станаўленню і ўкараненню ў грамадстве дэмакратычных інстытутаў і практык, вызначае перспектывы палітычных праграм па барацьбе з дыскрымінацыяй розных меншасцяў, спрыяе або процідзейнічае палітычнай сацыялізацыі індывідаў. Роберт Патнэм разглядае сацыяльны капітал як фенамен сеткавай прыроды, які з’яўляецца прадуктам развіцця грамадзянскай супольнасці, вынікам распаўсюджвання практык грамадзянскай актыўнасці і дасягнення высокага ўзроўню сацыяльнай салідарнасці [1]. Для яго сацыяльны капітал з’яўляецца найважнейшым фактарам дасягнення значнай эфектыўнасці дэмакратычных інстытутаў і эканамічнага росквіту грамадства.

Эканамічная тэорыя актуалізуе ўзаемасувязь сацыяльнага капіталу з працэсамі эканамічнага росту, матывацыяй эканамічных паводзінаў, справядлівым размеркаваннем эканамічных выгод ў грамадстве і г.д. У такім разуменні сацыяльны капітал разглядаецца як сукупнасць сацыяльных сувязяў, норм і групавых уяўленняў. Яна выступае ў якасці аб’екта інвесціравання фінансавых і іншых сродкаў рацыянальна і эгаістычна дзеючых індывідаў. Фактычна яна з’яўляецца падставай для развіцця сеткі дзелавых адносін, якія злучаюць індывіда з эканамічнымі партнерамі і функцыянуюць на фармальных і нефармальных пачатках. На макраўзроўні эканамічная сутнасць сацыяльнага капіталу вызначаецца яго функцыянальнымі магчымасцямі па аптымізацыі структуры

эканомікі, мінімізацыі трансакцыйных выдаткаў, паляпшэнню інвестыцыйнага клімату, узмацненню гнуткасці рынку працы і г.д. У цэлым ен з'яўляецца вынікам дзейнасці рацыянальнага індывіда, які характарызуе як непасрэдна сам працэс, так і яго вынікі. Пры гэтым альтруістычную і эмацыйную матывацыю ён разглядае ў рамках іншых сацыяльных практык (рэлігійных, культурных, сэксуальных і г.д.), якія не маюць вялікага значэння з пункту гледжання выніковасці эканамічных паводзінаў індывіда.

Такім чынам, палітэлагічная інтэрпрэтацыя сацыяльнага капіталу актуалізуе функцыянальную ўзаемасувязь сацыякультурных і інстытуцыйных фактараў сацыяльнага жыцця сучаснага грамадства, а ў эканамічнай тэорыі дадзеная катэгорыя пераважна выкарыстоўваецца для выяўлення ролі феномену даверу і заснаваных на гэтым падмурку сацыяльных сувязяў у эканамічных адносінах сучаснага грамадства.

Крыніцы

1. *Патнэм, Р.* Чтобы демократия сработала: гражданские традиции в современной Италии / Р. Патнэм. — М. : Ad Marginem, 1996. — 287 с.

2. *Коулман, Дж.* Капитал социальный и человеческий / Дж. Коулман // Общественные науки и современность. — 2001. — № 3. — С. 121–139.

Е.Л. Мордосевич, *аспирант*
mardasevich@gmail.com
БГЭУ (Минск)

http://edoc.bseu.by/

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ФЕНОМЕНА «ПОЛИТИЧЕСКОЕ ДОВЕРИЕ»

Определение понятия «доверие» — сложная многозначная дефиниция, которая может по-разному интерпретироваться в зависимости от методологического подхода. В академической литературе отсутствует единое определение или подход к доверию. Психологи уделяют внимание внутренним побуждениям и стимулам, социологи опираются на характеристики межличностного взаимодействия, экономисты — на рациональные начала или институциональный характер. Для политологов данный феномен интересен своим отношением к политическим институтам.

До настоящего времени не существует общепринятого определения доверия вообще или в каком-либо из его видов в частности. С целью попытки кодификации существующих определений доверия исследователи отходят от подхода по формированию дефиниции данного понятия. Они предлагают концентрировать внимание не на отдельных характеристиках или признаках доверия, что тоже важно, а обращают внимание на условия, контекст. Другими словами, они предлагают формулу доверия, которая описывает контекст.

Дебаты, которые развиваются вокруг определения данного понятия, часто имеют перекрестные цели. Можно выделить две концептуальные дискуссии. Первая — касается форм доверия (генерализованное или обобщенное, базовое; специализированное, институциональное или политическое). Исследователи расходятся во мнениях относительно того, можно ли проводить различия между формами политического доверия. Вторая — затрагивает термин «радиус доверия». Радиус доверия это категория, определяющая круг лиц (или социальных групп), входящих в единую систему доверительных отношений.

Учитывая данные дискуссии, а также сложность определения доверия, необходимо обозначить, что такое формула доверия для конкретного исследования с учетом существующих и наиболее значимых достижений науки.